

КОЛОДІЙ Б. М.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

АМЕРИКАНСЬКИЙ СЛЕНГ І ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ЙОГО ПЕРЕКЛАДУ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Статтю присвячено виявленню й аналізу деяких труднощів перекладу американського сленгу українською мовою. А саме таким проблемам, як переклад аббревіатур-сленгізмів, полісемантичність сленгізмів при перекладі та переклад сленгізмів-псевдоінтернаціоналізмів.

Ключові слова: сленг, сленгізми, переклад, аббревіатури, псевдоінтернаціоналізми, полісемантичні лексеми.

Статья посвящена выявлению и анализу некоторых трудностей перевода американского сленга на украинский язык. А именно таким проблемам, как перевод аббревиатур-сленгизмов, полисемантичность сленгизмов при переводе и перевод сленгизмов-псевдоинтернационализмов.

Ключевые слова: сленг, сленгизмы, перевод, аббревиатуры, псевдоинтернационализмы, полисемантические лексемы.

The article is dedicated to the revelation and the analysis of certain difficulties of translation of the American slang into the Ukrainian language. These are the following problems: translation of abbreviations in slang, polysemy in slang and translation of pseudointernationalisms in slang.

Key words: slang, slang words, translation, abbreviations, pseudointernationalisms, polysemous lexemes.

У сучасній лінгвістиці проблема перекладу сленгу є **актуальною** “через здатність сленгу постійно змінюватися, розширювати кордони, що розділяють його не лише з розмовною мовою, а й із мовленнєвим стандартом; його яскраве емоційно-експресивне забарвлення, лаконічність та образність” [1:6]. Дедалі частіше з’являються наукові праці, в яких досліджуються особливості сленгу: українського [2], [3], [4], російського [5], англійського [6] та ін. Однак, дослідження, присвячені саме перекладу сленгізмів, представлені в невеликій кількості, наприклад роботи Алікберова В. І. [7], Балабіна В. В. [1], Крупнова В. М. [8], Хіль Н. П., Хіль І. Л. та Дерев’янка Г. І. [9].

Метою даної статті є виявлення й аналіз деяких труднощів перекладу американського сленгу українською мовою.

Об’єктом дослідження є аббревіатури, псевдоінтернаціоналізми та полісемантичні лексеми, що становлять труднощі при перекладі американського сленгу українською мовою.

Предметом дослідження є особливості відтворення американських сленгізмів у перекладі українською мовою.

Матеріалом до статті слугували уривки англомовних текстів із використанням американських сленгізмів із електронних джерел.

Основними проблемами перекладу сленгу, які розглядаються у наукових працях, є лексико-семантичні та лексико-стилістичні, в той час як таким проблемам, як переклад аббревіатур-сленгізмів, полісемантичність сленгізмів при перекладі та переклад сленгізмів-псевдоінтернаціоналізмів, приділяється недостатньо уваги, що й зумовило **наукову новизну** цього дослідження.

Переклад аббревіатур-сленгізмів. На думку дослідників, позитивною рисою аббревіатур є те, що сама кількість інформації передається набагато меншою кількістю знаків, ніж у текстах без неї [10:73].

Однак, передавання цього виду лексики у перекладі цільовою мовою завжди викликало ряд труднощів.

Як зазначає Балабін В. В., складність перекладу сленгізмів-скорочень полягає у важкості підбору українського еквівалента, що повністю збігається з американським сленгізмом за формою – тобто перекласти американське скорочення вдалим за змістом і формою українським скороченням вдається не часто [1:101].

Ще однією проблемою при передаванні аббревіатур цільовою мовою є розпізнавання власне способу утворення аббревіатури [11:28].

Зважаючи на той факт, що не всі сленгізми-скорочення є занесеними до складу перекладних лексикографічних джерел, українському перекладачу досить часто доводиться звертатися до ресурсів електронної мережі. В цьому випадку надзвичайно важливим є вибір вірного відповідника із низки запропонованих.

Так, наприклад, при перекладі речення “*Hey man I'm throwin' a party tonight, BYOB*” [17] перекладач постає перед проблемою відтворення у перекладі акроніма “B.Y.O.(B.)”. Електронне джерело пропонує наступні варіанти:

1. “Be Your Own Boss”; 2. “Build your own bomb”; 3. “Bring your own booze (bottle)” [17]. Зважаючи на контекст поданого речення, вірним варіантом є “bring your own booze (bottle) “приносьте свої власні спиртні напої” – напис на запрошенні на вечірку.

При перекладі “*You swam through the Atlantic? That's O.D. Stop*

lying” [18] складнощі можуть виникнути при передачі українською мовою лексеми “O.D.”, яка згідно з електронним словником має наступні значення:

1. “Overdose”, зазвичай смертельне передозування наркотиками;
2. “Over-do”, непотрібне перебільшення щодо певної ситуації [18].

Таким чином, перекладаючи вищенаведений уривок як “*Ти переплив Атлантичний океан? Не брешу*”, лексема “O.D.” має своїм відповідником 2-ий словниковий варіант.

В іншому прикладі “...judge Joe Brown: “*You call that a J-O-B? You need to T-C-B and get a real job!*” [19] стикаємося із проблемою перекладу аббревіатури “T.C.B. (TCB)”, яка має відповідник “*take care of business*” – “*Займайся своєю справою!*” (негритян.) [16:286].

Ще одним таким прикладом може послужити складність віднайдення відповідника аббревіатури “LCS” у наступному реченні: “*I wish more of the guys at my LCS were crushworthy. As it is the clerk that spends most of his time there rattles on about Harry Potter and seems forever 37 going on 15. Not exactly the turn on*” [20].

Відповідниками лексеми “LCS”, отриманими з електронних джерел, є: 1. Аббревіатура (що зазвичай використовується в Інтернет-джерелах) і позначає “local comic shop” – магазин коміксів, постійним відвідувачем якого ви є, завдяки його зручному розташуванню. Найчастіше зустрічається у поєднанні з присвійним прикметником “my” – “my LCS”; 2. Скорочення від “Laugh Chuckle Sigh” використовується по відношенню до жінок (через те, що, за словами автора цієї Інтернет-статті з лексикографічного он-лайн джерела, жіночий сміх – хихотіння, яке неминуче переходить у зітхання), зазвичай застосовується у функції дієслова; 3. “Lie, cheat, steal” – у негативному значенні по відношенню до жінок [20].

Таким чином, переглянувши вищеподані відповідники даної лексеми, можна зробити висновок, що потрібний варіант – перший, а саме: “*місцевий магазин із продажу коміксів*”.

До суперечливих випадків перекладу сленгових лексем можна віднести й аббревіатуру “LBH”. Наприклад: “*He won't come to school cause of that LBH his mom made him get*” [21].

Варіантами перекладу даної лексеми є наступні: 1. “Loser Back Home” використовується по відношенню до експатрійованих, зазвичай із Європи або Північної Америки; 2. “Let's be honest”, застосовується для того, щоб наголосити на важливості

повідомлюваного у даний момент; 3. “Little Boy Haircut”, стрижка під “горщик” [21]. Отже, потрібний нам варіант – останній із низки запропонованих.

Полісемантичність сленгізмів при перекладі. Ще одним проблемним питанням при перекладі сленгових лексем є їхня багатозначність, нашарування нових значень.

Як зазначає Куделько З., “розвиток полісемантичних відношень у системі будь-якої терміносистеми є явищем неминучим, адже зміст мовного знака розвивається активніше й швидше, ніж його форма” [12:264].

На думку Рецкера Я. Й., для виявлення значення невідомої лексеми необхідними є аналіз тексту, в якому вона вживається, у процесі якого встановлюємо різні смислові зв’язки й відношення між даною лексемою, значення якої треба виявити, та словами, значення яких нам добре відоме [13:63].

Загальновідомим фактом є те, що іноді перекладачі, відтворюючи англійський текст у перекладі, не звертають належної уваги на сленгові лексеми, передаючи їх у перекладі прямими відповідниками, які є, прямо кажучи, не зрозумілими або мало зрозумілими реципієнту. Наприклад, у перекладі оповідання “Me and My Shadow” – “Я із моєю тінню” – англійського письменника Еріка Френка Рассела лексему “*pink elephants*” [22] перекладено прямим відповідником “*рожеві слони*” [23], в той час як даний вираз означає “*перебувати у стані білої гарячки або бачити галюцинації*”.

У даній статті спробуємо розглянути та проілюструвати цю проблему на наступних прикладах. Так, лексема “*cabbage*”, яка зазвичай перекладається як “*капуста*”, в словнику сленгізмів відповідає наступним значенням: 1. Гроші, готівка; 2. Загальна хірургія для тих, хто постраждав від серцевого нападу або мають хронічні проблеми із серцем [24]. Тому речення “*Yo, you got any cabbage?*” перекладаємо як “*Ей, у тебе є якісь гроші?*” [24].

Лексема “*cat*” відповідно до електронного словника сленгу має наступні значення: 1. Людина (зазвичай чоловічої статі), яка вважається крутою; 2. Надзвичайно класний музикант, зазвичай джазмен [25].

Прикладом першого варіанту значення лексеми “*cat*” може бути речення: “*After meeting a new group of people one may say to his or her friends “Those cats were all right”*” [25]. Друге значення цього слова

може бути проілюстрованим таким прикладом: “*Now that cat can play*” [25].

Орієнтуючись на контекст, лексему “cooler”, в уривку “*They have final say, and are basically hired as a consultant of such things as bar staff, security and bouncers, bar design, attitude, and alcohol. They have no affiliation with the club other than that they are there to straighten up the mess. For a nice buick call... This kid I went to school with got thirty days in the cooler for fleeing the police while drunk*” [26] перекладаємо з англійської не як “охолоджувач” або “кулер”, а як “в’язниця” [16:179]; “dead soldier” у реченні “*After I finished my beer I left that dead soldier on the bar*” [27] як “пуста пляшка зі спиртного” [16:181], а не його прямим відповідником; лексему “fry” як “маріхуана” у реченні “*My friend told me that smoking fry could be dangerous*” [28], а не “маленька риба, мальки”; “hardware” у реченні “*This jacket is heavy, he must be carrying some hardware*” [29] відповідає значенню “зброя”, “пістолет” [16:200]; “peanuts” перекладемо як “безцінь” у реченні “*I got a bunch of worthless books for peanuts*” [30]; “fly” як “щось круте, стильне” – “*He was drivin some fly car*” [31], а не “муха”; “food” як “кокаїн” у реченні “*Hey bud, need some food?*” [32], а не прямим відповідником “їжа”; “ice” не як “лід”, а як “діаманти, коштовності” у реченні “*I keep my girlfriend flooded with ice*” та як “вбивати” у функції дієслова в реченні “*We gonna ICE them for beatin that girl last night*” [33]; лексему “mob” у реченні “*The mob put a hit on Louie Brunizo*” [34] не як “натовп”, а як “італієць, організатор злочину” (сленгізм, що походить із Сицилії і був запозиченим до Нью-Йорка) [34]; “lobster” не як “лобстер” у реченні “*I was at the casino and chucked a lobster down on black and it came up good!*” [35], а як “австралійська 20-доларова купюра” (що має такий сленговий відповідник завдяки своєму помаранчевому/червоному кольору) [35]; “ocean” – не “океан”, а “наркотичне знеболююче” [36] у реченнях “*Hey Jeff you think we can cop some Ocean?*” [36] та “*Yo Williams why don't you make a run for some Oceans!*” [36] і т.ін.

Переклад псевдоінтернаціоналізмів. Серед труднощів, з якими стикаються перекладачі при передаванні англійських сленгізмів українською мовою, – відтворення псевдоінтернаціоналізмів, так званих “фальшивих друзів перекладача” [14].

На думку Крупнова В. М., “інтенсивне проникнення сленгу у

словниковий фонд загальнонаціональної мови пояснюється великим впливом засобів масової інформації, ... які безперервно “бомбардують” свідомість пересічного американця, стандартизуючи його образ мислення ... дане спостереження знаходить підтвердження у мові багатьох сучасних американських книг і журналів, а також у багатьох найновіших словниках, в яких сленгу приділяється велика увага” [8]. Таким чином, використовуючи найостанніші лексикографічні розробки електронних джерел, перекладач найвірогідніше не помилиться під час вибору вірного відповідника при перекладі сленгізмів-псевдоінтернаціоналізмів.

Так, наприклад, користуючись електронним словником “*urbandictionary.com*”, данні якого постійно поповнюються (не лише фахівцями, але й простими користувачами), лексема “*angel*”, яка є співзвучною зі словом “ангел” і є його частковим інтернаціоналізмом або напівінтернаціоналізмом [15:408], у перекладі уривку англійського тексту “*Bob wouldnt be in jail if he werent such an Angel*” [37] має наступний відповідник “людина, яка постійно потрапляє у неприємності; якій постійно не щастить; лузер” [37].

Лексема “*antifreeze*”, омонімічна із частковим інтернаціоналізмом “антифриз” (рідина для автомобілів, що додається у воду, щоб запобігти її замерзанню), у сленговій лексиці має українські відповідники “алкоголь” і “героїн” [16:160]. Наприклад, “*This antifreeze is so strong it could be used to disinfect wounds*” [38] та “*Let's mix up some antifreeze in a gas jug so if a cop pulls us over, they won't suspect ...*” [38] відповідно.

Або ще один приклад: лексема “*jam*” (частковий інтернаціоналізм “джем, варення”) відповідно до словника сленгізмів має наступні значення: 1. Двоє або більше музикантів, які разом грають музику, але не є офіційною музичною групою; 2. Вечірка із великою кількістю безкоштовного пива; 3. Потрапити в неприємну ситуацію або мати серйозні проблеми [39], що ілюструють наступні приклади: 1. “*Guitarist Dude: Hey man I heard you got a drumset, we should jam sometime*”; 2. “*Sam: Eh man, you coming to that jam in the park tonight?*”; 3. “*That damn guy got me in a jam!*” [39] відповідно.

До цієї групи слів можна також віднести й такі лексеми як “*chips*” (напівінтернаціоналізм “чіпси”) – гроші, грошенята [16:178],

“lime” (частковий інтернаціоналізм цитрусовий “лайм”) – “зависати”, “тусувати” [40], “check” (напівінтернаціоналізм “чек”) – символ, який позначає щось хороше або правильне [41], “lady” (частковий інтернаціоналізм “леді”, ввічливе звертання до жінки) – кокаїн (особливо у розмові по мобільному телефону) [42]; “salsa” (напівінтернаціоналізм “сальса” – латиноамериканська танцювальна музика) – використовується для опису надзвичайно привабливої особи (вживається в деяких районах Саскачевану та Альберта) [43]; “bacteria” (частковий інтернаціоналізм “бактерія”) – чорний вихід із кафетерію [44]; “salad” (напівінтернаціоналізм “салат”) – серед варіантів: пакет із сумішшю різних видів марихуани; евфемізм слова “крутий” або гроші (пояснюється схожістю зеленого кольору) [45]; “boss” – надзвичайний, дивовижний, класний (у функції прикметника) [46] і т. ін.

Проведене нами дослідження свідчить про те, що при передачі американського сленгу українською мовою найважливішу роль відіграє опрацювання перекладачем контексту твору, володіння “фонovими знаннями”, тобто інформацією про ситуацію використання відповідного сленгізму” [8], а також перекладач “не повинен випускати з уваги часовий фактор, адже сленг піддається частим змінам” [1:38].

Перспективами майбутніх розвідок можуть бути аналіз інших труднощів перекладу сленгізмів, наприклад, труднощі стилістичного характеру.

ЛІТЕРАТУРА

1. Балабін В. В. Сучасний американський військовий сленг як проблема перекладу / Віктор Володимирович Балабін. – К. : Логос, 2002. – 315 с. 2. Мартос С. А. Молодіжний сленг у мовленнєвій структурі м. Херсона : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 “Українська мова” / Світлана Андріївна Мартос ; Луган. нац. пед. ун-т ім. Т. Шевченка. – Луганськ, 2006. – 20 с. 3. Миколенко Т. М. Український міський сленг (на матеріалі усного мовлення тернопільців) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук. : спец. 10.02.01 “Українська мова” / Тетяна Михайлівна Миколенко ; Ін-т укр. мови НАН України. – К., 2006. – 24 с. 4. Ставицька Л. Арго, жаргон, сленг / Леся Ставицька. – К. : “Критика”, 2005. – 464 с. 5. Приходько І. Г. Російський молодіжний сленг Києва (кінець ХХ – початок ХХІ ст.) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.02 “Російська мова” / Ірина Георгіївна Приходько ; Київськ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка. – К., 2006. – 20 с. 6. Маковський М. М. Современный английский сленг : Онтология, структура, этимология / Марк Михайлович Маковський. – М. : Изд-во ЛКИ, 2007. – 168 с. 7. Алікберов В. І. Сленг та переклад / В. І. Алікберов. – Тернопіль : Лілея, 2000. – 32 с. 8. Крупнов В. Н. В творческой лаборатории переводчика [Електронний ресурс] / Виктор Николаевич Крупнов. – Режим

доступу до книги : <http://www.LingvoTech.com/prakticheskieprob>. 9. Хіль Н. П. Пошук шляхів перекладу англійського комп'ютерного сленгу на українську мову / [Н. П. Хіль, І. Л. Хіль, Г. І. Дерев'янку] // Нові технології. – К. : Науковий вісник КУЕІТУ, 2006. – № 1. – С. 151–154. 10. Гордіч Н. В. Неологізми в інформаційному та фінансовому менеджменті / Н. В. Гордіч // Філологічні студії. – Луцьк, 2004. – № 2. – С. 70–73. 11. Захарова Л. М. Сложные слова-термины в подъязыке вычислительной техники и особенности их перевода на русский язык / Л. М. Захарова // Теория и практика перевода. – К. : Вища школа, 1982. – Вып. 8. – С. 28–33. 12. Куделько З. Особливості полісемії в терміносистемі ринкових взаємин / З. Куделько // Науковий вісник Чернівецьг. ун-ту. – Чернівці : Рута, 2004. – Серія “Германська філологія”. – Вип. 188–189. – С. 263–268. 13. Рецкер Я. И. Пособие по переводу с английского языка на русский / Яков Иосифович Рецкер. – М. : Высшая школа, 1973. – 198 с. 14. Бондарчук Л. Й. Слова іншомовного походження в економічній терміносистемі англійської мови / Л. Й. Бондарчук // Наукова спадщина професора Ю. О. Жлуктенка та сучасне мовознавство. – К., 2000. – С. 31–34. 15. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури / В'ячеслав Іванович Карабан. – Вінниця: Нова книга, 2002. – 564 с.

ДОВІДНИКИ

16. *Краткий англо-русский словарь американизмов и слэнга* / [сост. : А. В. Бушуев, Т. С. Бушуева, А. Л. Уткин]. – Смоленск : ТОО “Инга”, 1997. – 320 с.

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

17. *BYOB* // <http://www.urbandictionary.com/define.php?term=B.Y.O.%28B.%29+>.
18. *OD* // <http://www.urbandictionary.com/define.php?term=OD>. 19. *TCB* // <http://www.urbandictionary.com/define.php?term=.C.B.+%28TCB>. 20. *LCS* // <http://www.urbandictionary.com/define.php?term=LCS>. 21. *LBH* // <http://www.urbandictionary.com/define.php?term=LBH>. 22. *Russell* // <http://library.liv.ac.uk/search/>. 23. *Russel2* // 24. *Cabbage* // <http://www.urbandictionary.com/define.php?term=Cabbage>. 25. *Cat* // <http://www.urbandictionary.com/define.php?term=Cat>. 26. *Cooler* // <http://www.urbandictionary.com/define.php?term=Cooler>. 27. *Dead Soldier* // <http://www.urbandictionary.com/define.php?term=dead%20soldier>. 28. *Fry* // <http://www.urbandictionary.com/define.php?term=Fry>. 29. *Hardware* // <http://www.urbandictionary.com/define.php?term=Hardware>. 30. *Peanuts* // <http://www.urbandictionary.com/define.php?term=Peanuts>. 31. *Fly* // <http://www.urbandictionary.com/define.php?term=Fly>. 32. *Food* // <http://www.urbandictionary.com/define.php?term=Food>. 33. *Ice* // <http://www.urbandictionary.com/define.php?term=Ice>. 34. *Mob* // <http://www.urbandictionary.com/define.php?term=Mob>. 35. *Lobster* // <http://www.urbandictionary.com/define.php?term=Lobster>. 36. *Ocean* // <http://www.urbandictionary.com/define.php?term=Ocean>. 37. *Angel* // <http://www.urbandictionary.com/define.php?term=Angel>. 38. *Antifreeze* // <http://www.urbandictionary.com/define.php?term=Antifreeze>. 39. *Jam* // <http://www.urbandictionary.com/define.php?term=Jam>. 40. *Lime* // <http://www.urbandictionary.com/define.php?term=Lime>. 41. *Check* // <http://www.urbandictionary.com/define.php?term=Check>. 42. *Lady* // <http://www.urbandictionary.com/define.php?term=Lady>. 43. *Salsa* // <http://www.urbandictionary.com/define.php?term=Salsa>. 44. *Bacteria* // <http://www.urbandictionary.com/define.php?term=Bacteria>. 45. *Salad* // <http://www.urbandictionary.com/define.php?term=Salad>. 46. *Boss* // <http://www.urbandictionary.com/define.php?term=Boss>.